

החיים שלאחר המוות

תרבות יוון – אכסיומת הכפירה בקיום הנשמה

חנוכה- כסלו- מזל קשת

במדרש תנחומא (האזינו א) מתבארים ימיו של אדם על רקע גלגל המזלות. מזל קשת יורה כידוע מן הנמוך אל הגבוה.

בלשון המדרש יש בדיון על מזל קשת תוספת שלכאורה אינה מן הענין. הירייה מן הנמוך אל הגבוה, החץ שפולח כל חושך ומגיע עד למרחקים,

עובר כאן את משוכת המוות, ומגיע עד לחיים הבאים לאחר מכן.

מושג החיים שלאחר המוות אינו קיים לפי השיטה היוונית, ובמובאות. מאריסטו המבוארות בספר הכוזרי (א,א) מוכחש קיום עולם קיומי נצחי שלאחר המוות מכל וכל.

קיימת שם התייחסות למערך שכר, הדומה יותר לסיפור מדע בדיוני, מאשר למערך תכליתי עבורו יעמול אדם כל ימי חייו. בלשון המדרש נראה הדבר כך: " ואם יעמוד במרדו מורידן אותו לשאול תחתית, שאול וגהינום, כעקרב המוטל לארץ ולשיחין. ואם ישוב, זורקין אותו לחוץ, כמורה החץ בקשת". במאמרים שקדמו התבאר קטע זה באספקטים שונים.

איך החיים יכולים לעזור למתים?

1. **בתפילה**- "לכך רגילין להזכיר המתים בשבת, שלא ישוּבו לגהינום. שכן איתא (=נאמר) בתורת כהנים (=מדרש): "כפר לעמך ישראל" (דברים כ"א ח) אלו החיים. "אשר פדית", אלו המתים, מכאן שהחיים פודין את המתים.

2. **בצדקה**- לכך אנו נוהגים להזכיר את המתים ביום הכיפורים ולפסוק עליהם צדקה.

שכן שנינו בתורת כהנים: יכול משמתו לא יועיל להם צדקה? תלמוד לומר

"אשר פדית". מכאן שפוסקין צדקה בשבילם, מוציאים ומעלין אותן כחץ מן הקשת...

מנהג הזכרת נשמות ופסיק צדקה עבור המתים נפוץ ביותר בחוגים רחבים. מקור מדרשי למנהג, נמצא לנו כאן, לכאורה. אך מה הענין שדווקא בדיון המדרשי על מזל קשת נכנסת הערה זו?

בהשקפה ראשונה נראה, כי יריית הקשת מסוגלת להאיר גם את חושך המוות, ודווקא על ידי ייחוד ממון (גשמי!) למטרה רוחנית, כאן בעולם. התורה נותנת בזה משמעות שונה למוות. זה אינו חידלון סופי חסר ערך, אלא תחנה נוספת של אדם בדרכו להשלמתו המלאה.

הקבר הוא ההריון של העולם הבא אחריו.

יעידו אותיות המילה קבר,

שהן אותיות המילה רקב- מצב גוף האדם בקבר.

גם אותיות המילה בקר מונחות כאן. סימן לדבר, כי מן הקבר יקום אדם אל הבוקר שאחורי.

הניצחון של חכמת התורה על חכמת יוון נותן לדבר רקע חריף יותר. הואיל וקיים עולם רוחני שקדם לגשמי, הרי שהעולם הגשמי אינו אלא חלק אחד ממערכת גדולה ומקיפה יותר. הגשמי נברא למטרתו, משקף את הרוחני, ושואף אליו בכל הענין. הפעילות בעולם הגשמי משקפת את המקור ממנו בא. עזיבת האדם את העולם הזה אינה סוף פסוק לגבי פעילותו כאן. הוא חי, ויכול להנציח את קיומו דרך תולדות

(בנים ובנות).

במושגים גשמיים אפשרי הדבר באופן חלקי, בעשיית מעשים בעלי אפקט חזק יותר מן הקיום הפיזי: המצאה או מפעל, המנציחים את פעילות האדם גם אחרי הסתלקותו. אמנם, אין הדבר מגיע לנצח קיומי, אך דוגמה יש בכך לאפשרות הדילוג על החידלון המבעית הטמון במוות. אפקט הנצח בעשיית המצוות ומעשים טובים בעולם הזה, עומד על יסוד

האמונה בעובדת קיום החיים גם לאחר המוות. בתלמוד קיימות סוגיות דיון בשאלה זו שתובאנה כאן, להשלמת התמונה של מזל חודש כסלו ומה שאירע בו.

ההתנקשות בין ישראל ובין יוון הוכרעה במלחמה אותה ניהלו המכבים הכהנים נגדם.

כאמור, היתה זו מלחמת תרבות, בין שתי גישות הגישה היוונית סברה כי מלבד הנראה וההגיוני לא על-טבע או רוחני המשתקף בחומר, אינם קיימים ואינם נושאים לדיון.

הגישה אותה מלמדת התורה רואה בחומר

כלי, בו משתקף הרוחני שהוא גם מקור קיומו.

היוונים התחילו לחשוב על מושגי החיים בנקודת התחלה, בה העולם החומרי הוא ביצה סגורה. לדעתם, הנתון הבסיס הוא, כי העולם קיים בצורתו הידועה, סגור בחומריותו. אם כן, מהיכן תצא הרוח, הרי הכל סגור.

קשת

יריבות. קיים דבר.

היהדות לעומתה, מתחילה לחשוב על מושגי החיים הרבה קודם. נקודת המוצא נמצאת בנקודת השורש של החיים, בזמן היצירה. ממילא, הרוח תצא מאותו מקום ממנו נכנסה. היוצר נסך את החיים אל תוכו של נברא מסויים, הם יכולים לצאת, ולחזור אל המקור ממנו באו.

הטענה האווילית כי מעולם לא חזר איש מעולם התחייה, היא תוצאה של ההסתכלות היוונית.

לפי גישה זו כל העולם הוא ביצה, מערכת חומרית סגורה המתפקדת לפי חוקים קבועים. לא ידועים כל שינויים בסדר החוקים, וגם אין להתחשב בכאלו, לא בעבר ולא בעתיד. החיים מתרחשים כאן, ועל יותר לא ידוע. אך כאשר מנסים להבין את הנושא על בסיס מודל עובדתי שונה, הופך עולם התחייה ללוגי, ככל נוסחה מתמטית אחרת.

דבר זה מתבטא גם בהוראה המילה 'מת'. קריאתה מימין לשמאל ידועה ומובנת. כאשר יתהפך הגלגל, והקיום יתבטא במלוא כוחו, כי אז תקרא אותה מילה עצמה, רק בכיוון ההפוך: הוראתה 'תם', שפירושו שלם! אם כן, המוות הוא פוטנציאל

בדרך אל השלמות שתתגלה בעולם האחרית, ואל לנו לפחד ממנו.

מזל קשת הוא מזל הירייה מן הנמוך אל הגבוה.

הדבר נראה בתורה בפרשת חיינו של יוסף, ובהמשך ההיסטוריה גם בזמן היוונים. אלו רצו לכלוא את האנושות בביצה סגורה, ושאלו מהיכן יוצאת רוחו של האפרוח המת.

היהדות עונה בפשטות: הבט אל המקור, הבן כי העולם אינו סגור. הוא תוצאה הבורא בראו. הוא עשוי חומר, וביד האדם להפוך את החומר למחר. המוות אינו אלא הפסקת בין מהדורת הקיום הנראית כאן, ובין זו העתידה להתגלות, כאשר יקצור הזורע את זרעיו הטמונים בקבריהם. התקומה העתידה אינה אלא תוצאת מעשי האדם במהדורת הקיום כאן.

התורה אותה ביקשו היוונים להשכיח מאתנו, תורת חיים היא,

כפשוטה. שמירתה ועשיית מצוותיה נותנים חיים לעושיהם.
זוהי אנרגיית הקיום אותה מייצר האדם כאן, והיא תחייה אותו בבוא הזמן
להפעלתה.
גם בזמן שבין העשייה לתקומה שלעתיד, לא ניתק הקשר בין העושים
במלאכה כאן, ובין אלו שכבר סיימו את עבודתם.
האנשים החיים, יכולים גם יכולים, לירות חיצים, שבכוחם להעלות את
המתים למעלות גבוהות יותר שיתבטאו בבוא הזמן.
מזל קשת, המראה את הירייה למרחוק. הוא זה בו מבארים חכמים את כוח
הפדייה של החיים את המתים.

זה,

מטבע כסף הניתן לצדקה בעולם חומרי
יכול לפדות מת מחידלון, ולאפשר לו
חיים טובים יותר, בעולם שכולו טוב.

(המזלות היהדות ואני)